

บทที่ 4

ทฤษฎีบุคลิกภาพของแอดเลอร์

Adler's Individual Psychology

Alfred Adler (อัลเฟรด แอดเลอร์) เกิดที่เวียนนาประเทศออสเตรียในปี 1870 เป็นชาวยิว บิดาเป็นพ่อค้ามีฐานะจัดอยู่ในระดับชนชั้นกลางค่อนข้างมั่งคั่ง เขาเป็นบุตรคนที่ 3 ในจำนวน 7 คน ประวัติการเรียนในวัยเด็กมีได้มีลักษณะดีเด่นเป็นพิเศษ ต่อมาเขาศึกษาการแพทย์และเป็นแพทย์ฝึกหัดอยู่กับผู้ฝึกซึ่งเน้นการรักษาคนไข้โดยเอาใจใส่ต่อตัวคนไข้ด้วยมิใช่เพียงแต่อาการเจ็บป่วยเท่านั้น และ Adler เองก็ชอบพูดเสมอว่า “ถ้าอยากเป็นแพทย์ที่ดี ก็ต้องเป็นคนใจดี”

Adler ประทับใจสิ่งที่เขาได้เรียนรู้ระหว่างเรียนในมหาวิทยาลัย คือ แนวความคิดของคาร์ล มาร์กซ ที่ว่าด้วยธรรมชาติของชายและหญิง เขามิได้สนใจแนวความคิดทางเศรษฐศาสตร์ของมาร์กซ แต่เขาสนใจด้านความสัมพันธ์ของมนุษย์ ในระบบสังคมนิยมมากกว่าซึ่งให้ความสำคัญ ความเสมอภาค และการร่วมมือกันระหว่างมนุษย์ ตลอดจนการดำรงอยู่ของประชาธิปไตยในสังคม เขาเป็นผู้ยิ่งใหญ่ของสามัญชนในการต่อสู้กับการกดขี่มวลชนตลอดชีวิตของเขา

เมื่อสำเร็จปริญญาแพทยศาสตรบัณฑิต Adler ได้เปิดคลินิกส่วนตัวขึ้นในเวียนนาเขามีคนไข้ที่เป็นนักแสดงและนักกายกรรมซึ่งเปิดแสดงอยู่ใกล้กับคลินิกของเขา นักแสดงเหล่านี้เล่าถึงประวัติของตนว่างานแสดงเป็นผลมาจากการที่เขาต่อสู้กับความอ่อนแอและไม่สบายในวัยเด็ก จากประสบการณ์นี้เองที่โน้มนำให้ Adler เห็นความสำคัญของการชดเชยปมด้อย ซึ่งเขาเรียกว่า overcompensation ในทฤษฎีของเขา เขาคิดต่อกับฟรอยด์ เนื่องจากความรู้สึกโต้แย้งการอธิบายความฝันของฟรอยด์ ซึ่งตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ในปี 1902 เขาได้ร่วมกลุ่มผู้รอบรู้ที่เป็นลูกศิษย์ฟรอยด์ เขาได้รับเลือกเป็นประธานกลุ่มจิตวิเคราะห์

แห่งเวียนนาในปี 1910 เขาไม่ได้สร้างความสัมพันธ์กับฟรอยด์มากนัก หรือกับลูกศิษย์ของฟรอยด์ก็เช่นกัน นอกจากนี้เขายังได้วิจารณ์แนวความคิดบางอย่างของฟรอยด์ และในที่สุดเขาได้ถอนตัวออกมาในปี 1911

หลังจากนั้น เขาได้ตั้งชมรมศึกษาจิตวิเคราะห์อิสระขึ้นเรียกว่า The Society for Free Psycho-Analytic Research ซึ่งแสดงถึงความรู้สึกที่เขาไม่พอใจวิธีการเผด็จการของฟรอยด์ ในปี 1913 เขาเปลี่ยนชื่อสมาคมเป็น Individual Psychology เพื่อแสดงถึงการทำความเข้าใจบุคคลิกภาพเป็นส่วนรวม ไม่ใช่แยกส่วนต่างๆ ออกจากกัน ความหมายอย่างหนึ่งของ “individual” คือ สิ่งที่มีอยู่ทั้งหมด หรือสิ่งที่มีอยู่ ซึ่งแยกออกไม่ได้ ความหมายนี้เป็นความหมายที่ Adler ต้องการ (อีกความหมายหนึ่งหมายถึงการศึกษารายบุคคล) ทฤษฎีของ Adler มีลักษณะทางจิตวิทยาสังคม เขาเน้นว่าการเข้าใจ individual จะเป็นได้เมื่อศึกษาการแสดงตัวของเขาในการอยู่ร่วมกับคนอื่น ๆ ในสังคมเท่านั้น

ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 1 Adler ทำงานแพทย์ทหารในโรงพยาบาลเวียนนา จากประสบการณ์ที่นี้ เขาเกิดแนวความคิดเรื่อง social interest (สำนึกต่อสังคม) เขาเล็งเห็นผลอันโหดร้ายทารุณของสงครามที่ประชาชนได้รับ ผลอันเกิดจากการขาดความร่วมมือและไว้วางใจ เขามุ่งหน้าค้นคว้าและผลิตงานเขียนด้วยวัตถุประสงค์ในการเผยแพร่ความรู้ไปสู่สามัญชนให้สำนึกถึงความร่วมมือ ความรัก และความนับถือต่อกัน เขาได้เป็นสื่อในการช่วยก่อตั้งคลินิกและแนวสำหรับเด็กขึ้นในโรงเรียน 30 แห่งในเวียนนา โดยให้คำปรึกษาทั้งครอบครัวของเด็ก ประมาณปี 1920 เขาเป็นที่รู้จักและได้รับการยอมรับจากนานาชาติ เขารับคำเชิญไปบรรยายตามเมืองต่างๆ ในยุโรป และในอเมริกา เขาถึงแก่กรรมด้วยโรคหัวใจวาย ขณะบรรยายที่สกอตแลนด์ ปี 1937

แนวความคิดที่สำคัญของ Adler ได้แก่

จุดมุ่งหมายของทฤษฎี

ในความเห็นของ Adler “individual psychology” คือศาสตร์ที่พยายามทำความเข้าใจ ประสบการณ์และพฤติกรรมของแต่ละคนในฐานะรวมของบุคคลนั้น (แยกออกเฉพาะส่วนไม่ได้) เขาเชื่อว่าการกระทำทุกอย่างถูกโน้มนำโดยทัศนคติพื้นฐานต่อชีวิตของบุคคล

นั้น เขามีความมุ่งหมายที่จะให้มีการแก้ไขทัศนคติที่ผิดเพื่อพัฒนามนุษย์ชาติซึ่งเขาให้ความสนใจ ดังนั้นเขาจึงสะสมความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์เพื่อทดสอบทฤษฎีและมุ่งหวังที่จะได้นำมาใช้ในทางปฏิบัติ

หลักเบื้องต้นของทฤษฎี

Adler พยายามที่จะทำความเข้าใจอำนาจสร้างสรรอย่างลึกซึ้งของชีวิต อำนาจดังกล่าวแสดงออกในลักษณะความปรารถนาจะพัฒนา จะชวนชวยและสำเร็จ และชดเชยความล้มเหลวในทางหนึ่งด้วยการแสวงหาความสำเร็จในทางอื่น ความพยายามนี้เป็นที่มาของทฤษฎีของเขา ข้อเสนอของทฤษฎีที่ว่า การทำความเข้าใจบุคลิกภาพของมนุษย์จะเป็นไปได้ก็ต่อเมื่อทราบถึงเป้าหมายของบุคคล Adler ต่างจาก فروยด์ فروยด์ให้ความสำคัญต่อกำหนดทางร่างกาย Adler รับเอาหลักที่ว่าด้วยอนาคต (teleology) ซึ่งได้แก่เป้าหมายของบุคคลที่ชี้ทางพฤติกรรมในปัจจุบันของเขา คนเรามีจุดหมายในชีวิตเพื่อบรรลุถึงความสมบูรณ์แบบ การก้าวไปสู่ความสมบูรณ์แบบเกิดจากความรู้สึกต่ำต้อยมีปมค้อย ดังนั้นมนุษย์จึงค้นร่นจากความต่ำต้อยไปสู่สิ่งที่ดีขึ้น มนุษย์ทั้งหลายมีแรงขับในการเขยิบสูงขึ้น

ในตอนแรก Adler อธิบายว่า เป้าหมายของการค้นร่นคือมีอำนาจและแสดงความก้าวร้าว ช่มผู้อื่น (to be aggressive and all-powerfull, to dominate others) มนุษย์ถูกมองว่าเห็นแก่ตัวและพันพัวกับการเพิ่มอำนาจ ตำแหน่ง ความมั่งคั่งของตนเอง ต่อมา Adler ปรับปรุงความคิดของเขาใหม่ และเปลี่ยนเป้าหมายของชีวิตเป็น to be superior หมายความว่าปรารถนาจะเหนือกว่า แต่การแสวงหาความสมบูรณ์แบบ (superiority) ตามความหมายแท้ ๆ ไม่รวมการเสียสละเพื่อผู้อื่น คนไม่ปกติจะแสวงหาเป้าหมายที่ผิดแบบนั้น การแสวงหาความเหนือกว่าของคนปกติรวมเอาการก้าวสู่ความสมบูรณ์แบบในทางที่สร้างสวัสดิภาพของผู้อื่นไว้ด้วย ตามแบบแผนการมุ่งใจเช่นนี้ เรื่องเพศมีความสำคัญเป็นรอง สิ่งสำคัญอันดับแรกคือ ประสบการณ์แบบสร้างสรรหรือทำลาย ในวัย 5 ปีแรกเป็นตัวสร้างพัฒนาการวัยต่อมาและการเข้าสู่หรือหนีหนีจากเป้าหมายของชีวิต

ความรู้สึกค้อยและการแสวงหาความสมบูรณ์แบบ (Feeling of Inferiority and the Striving for Superiority)

ขณะที่ให้การรักษาทางกาย Adler ตั้งข้อสังเกตว่าผู้มีความบกพร่อง ณ ส่วนใดของร่างกายพยายามชดเชยความอ่อนแอในนั้น ๆ ด้วยการฝึกฝนอย่างจริงจัง เด็กหญิงคนหนึ่งพูดตะกุกตะกัก จะพยายามเอาชนะปัญหาของเธอด้วยการฝึกหัดจนกระทั่งพูดได้คล่อง เด็กชายขาดสะเทิบจะชวนชวายเป็นเพื่อนักวิ่งทนที่เก่งกาจ คุณภาพที่เพิ่มขึ้นได้เป็นปัจจัยสำคัญที่ Adler ตั้ง ทังเขายังเชื่ออีกว่าสิ่งที่ทำให้บุคคลชวนชวาย ไม่ใช่ตัวความบกพร่องเหล่านั้น แต่เป็นทัศนคติของบุคคลนั้นต่อความบกพร่องของเขา เนื่องจากบุคคลมีอิสระที่จะอธิบายความบกพร่องด้วยเหตุผลต่างๆ หรือเพิกเฉยเสียก็ได้ ซึ่งก็หมายความว่าไม่มีพฤติกรรมที่ชวนชวายอย่างเกินขนาด

ต่อมา Adler ขยายความคิดเรื่อง organ inferiority (ความรู้สึกด้อยทางกาย) โดยรวมเอาการชวนชวายที่เกินกว่าเหตุที่มีสาเหตุจากความรู้สึก unmanliness (ไร้ความเป็นชาย) เขาใช้คำว่า Masculine protest ซึ่งหมายถึงการชดเชยความรู้สึก ไร้ความเป็นชายของคนเรา ตามความคิดของเขา superiority (ความสมบูรณ์แบบหรือเหนือกว่า) เทียบได้กับ Masculinity (ความเป็นชาย) และพฤติกรรมที่เชื่อมั่น เป็นอิสระ มีอำนาจ ส่วน inferiority (ความรู้สึกด้อย) เปรียบเสมือน femininity (ความเป็นหญิง) ซึ่งจะแสดงพฤติกรรมนิ่งเฉย ยอมตาม และพึ่งพาผู้อื่น ความคิดของเขาอาจมีพื้นฐานมาจากบทบาทของผู้ชาย และผู้หญิงในสังคมเวียนเวลานั้น Adler ไม่ใช่ผู้มีศรัทธาแรงกล้าในเพศชาย เขาใช้คำว่า Masculine protest เพื่อแสดงว่าผู้หญิงถูกจัดไว้ในตำแหน่งที่ด้อยกว่าโดยสังคม และผลลัพธ์ก็คือผู้หญิงเอาชนะความรู้สึกไม่ทัดเทียมด้วยการเอาอย่างพฤติกรรมของเพศชาย เป็นต้นว่าชอบพูดลามก ไอ้อวด รักร่วมเพศในเพศหญิง เป็นการแสดงออกขั้นสูงสุดของการชดเชย ความรู้สึกด้อยของผู้หญิง บางทีการชดเชยออกมาในรูปของ superfeminine (ความเป็นหญิงมาก ๆ) เพื่อยั่ววนต่างเพศและมีอำนาจที่จะบงการผู้ชาย Adler อธิบายว่า ผู้ชายที่มีความรู้สึกด้อยก็จะมีพฤติกรรมเช่นเดียวกับผู้หญิง คือพยายามพิสูจน์ว่าตนเองเป็นชายอย่างแท้จริง บางคนแสดงความเป็นชายด้วยการมีสัมพันธ์ชู้สาวกับหญิงนับไม่ถ้วน การแสดงออกทางเพศเป็นลักษณะของอาการ neurotic (ประสาท, ลับสน) โดยสำนักของความเท่าเทียม Adler รังเกียจความคิดที่ระบุความเป็นชายหรือหญิงว่าเป็นปมด้อย และเขาได้โต้แย้งว่าควรจะได้ขจัดความลำเอียงอันนี้เสีย

ท้ายสุดเขาอธิบายว่า เราทุกคนเคยมีความรู้สึกด้อยต่ำอันจิตใจและสังคม เริ่มตั้งแต่
ชีวิตวัยเด็กในครอบครัว พ่อแม่ไม่เพียงแต่จะตัวโตกว่า ยังมีความชำนาญในการแก้ปัญหา
เก่งกว่าอีกด้วย จากความรู้สึกด้อยนี้เองเป็นพื้นฐานของการแสวงหา superiority ความ
รู้สึกด้อยจะก่อให้เกิดการสร้างสรรหรือทำลายอย่างมากมายก็ได้ การรู้ตัวว่ามีความต่ำต้อยของ
คนเรา ทำให้มีการร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อเอาชนะปัญหาในชีวิต แต่ถ้ามีความ
รู้สึกด้อยมากมายเหลือเกิน ไม่ว่าจะ เป็นความจริงหรือจินตนาการไปเอง จะทำให้คนนั้นไว
วางใจผู้อื่นและตนเองน้อยลง ผลทำให้ชอบทำสิ่งที่ไร้ประโยชน์ต่อชีวิต และจะยิ่งซัดเซย
มากเกินไปเรียกว่า overcompensate ต่อความบกพร่องเพื่อสร้างความรู้สึก superiority
ในลักษณะที่เกินความจริงและเป็นที่ยังเกียจของคนอื่น

Fictional Finalisms

แนวความคิดเรื่องนี้ของเขามีรากฐานมาจากงานเขียนของนักปรัชญาชื่อ Hans
Vaihinger ในหนังสือ The Philosophy of "As-If" ผู้เขียนได้โต้ว่า คนเราสร้าง
แนวคิดที่นำพฤติกรรมของเรา Adler ได้รับความคิดนี้มาและสรุปว่าการแสวงหาหรือ
ชวนชวยต่างๆ ของคนเราไม่สามารถเกิดขึ้นได้หากปราศจากการรับรู้เป้าหมายนั้น ๆ เป้า-
หมายจึงเป็นตัวบังคับทิศทางของพฤติกรรมทุกชนิด และเป็นสิ่งจำเป็นต่อการพัฒนาและก้าวไป
ข้างหน้าของคนเรา Adler เชื่อว่าเป้าหมายเหล่านี้เป็นอุดมคติและไม่ใช่สิ่งที่มีตัวตน อาจ
เป็นเรื่องนิยายหรือเป็นสิ่งที่ผิด ๆ เช่นความเชื่อว่านรกสวรรค์มีจริง ทำให้คนเราพยายามทำ
ความดีเพื่อจะได้ไปอยู่ในสวรรค์ ความเชื่อว่าพระเจ้าสถิตย์อยู่ทั่วไปในโลก แม้จะเป็นสิ่ง
ที่ยังพิสูจน์ไม่ได้ แต่คนเราก็คือคือเป็นแนวทางในการปฏิบัติตน ความเชื่อว่า ตนเองเป็น
นักรักผู้ยิ่งใหญ่เพื่อพิสูจน์ความเหนือกว่าผู้อื่นโดยการสร้างเรื่องซู้สาวขึ้น สำหรับคนปกติจะ
เป็นอิสระจากความคิดเช่นนั้นได้เมื่อจำเป็น แต่คนที่ผิดปกติจะไม่สามารถแยกความคิดเหล่านี้
ออกได้เลย

Social Interest

Adler มีความเชื่อว่าเราสัมพันธ์กับผู้อื่นตั้งแต่แรกเกิด เราไม่สามารถหนีความ
จริงที่ทุกคนประสบ คือ การพึ่งพาผู้อื่นในบางเวลา เขากล่าวว่าสำนักต่อสังคมของเราซึ่ง
เขาเรียกว่า social feeling หรือ social interest มีมาโดยกำเนิดและแสดงตัวขึ้นเมื่อ

ได้รับการฝึกและแนะนำอย่างเหมาะสม ตามความคิดของเขา social interest หมายถึง การแสวงหาแบบแผนของการอยู่ร่วมกันที่นำมาซึ่งความยินยอมของสังคม ซึ่งจะต้องเอื้อต่อการบรรลุเป้าหมายที่สมบูรณ์แบบของมนุษย์ชาติ จากการแสวงหาความสมบูรณ์แบบของคนอื่นๆ เท่ากับเป็นการช่วยซึ่งกันและกันไปสู่มเป้าหมายเดียวกัน การแสวงหาจะรวมความหมายว่า คำนี้ถึงและเคารพคนอื่น ๆ ด้วย social interest จะทำให้คนเราต้องการสังคมที่สมบูรณ์ พร้อมมาแทนที่ความทะเยอทะยานและความเห็นแก่ตัว การที่เราทำความดีก็เพื่อชดเชยความอ่อนแอ (ความเห็นแก่ตัว) ของตนเอง

Style of Life and the Creative self

แนวความคิดเรื่อง style of life และ creative self ของเขามีความสัมพันธ์ สอดคล้องกัน style of life (วิถีชีวิต) หรืออาจเรียกว่า life plan (แผนการชีวิต) หรือ guiding image (มโนภาพนำทาง) หมายถึงแนวทางที่มีเอกลักษณ์ในการดำเนิน ไปสู่มเป้าหมายของคนเรา นักแสดงพยายามบรรลุความดีเด่นในการศึกษา แสดงบนเวที และแสดงภาพยนตร์ ผู้รอบรู้พยายามเป็นผู้เชี่ยวชาญโดยการอ่านมาก ๆ ศึกษา มาก ๆ คิดมาก ๆ และอภิปรายกับผู้ร่วมงาน แนวทางชีวิตที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว (unique style of life) ของเราก่อตัวขึ้นในช่วง 5 ปีแรกประสพการณ์ในระยะต่อมา จะต่อช่วงกับแนวทางที่ได้สร้างขึ้นไว้แล้ว วิถีทางเหล่านี้เป็นผลจากการลบร้างความรู้สึกอึดอัดที่เป็นจริง หรือจินตนาการขึ้น วิถีชีวิตที่เกิดขึ้นแล้วเป็นไปไม่ได้ที่จะเปลี่ยนแปลง style of life เป็นตัวแทนที่แสดงให้เห็น ถึงบุคลิกภาพของแต่ละคน เป็นผลการทำงานประสานกันของ inferiority feeling, compensation, striving for superiority, social interest, creative self และอื่น ๆ

แนวความคิดเรื่อง creative self สืบเนื่องจากการที่ Adler มุ่งวิเคราะห์การสร้าง style of life เขาเองอาจไม่พอใจกับการอธิบายแบบฉบับพฤติกรรมของบุคคลในการเรียนรู้สิ่งเร้า และการตอบสนอง ซึ่งสื่อความหมายว่าบุคคลมีบทบาทเพียงผู้รับไม่ได้มีบทบาทในฐานะตัวกระทำต่อประสบการณ์ของเขา creative self จะหมายถึงการที่เราสร้างบุคลิกภาพของตนเองจากการได้รับประสบการณ์และพันธุกรรม ตัวเราจะรับผิดชอบชะตากรรมของเรา เราจะคำนึงถึงแนวเลือกที่มีอยู่ในการแก้ปัญหาและแสดงอย่างสมเหตุสมผล อากา

ชั้นแรกของคนสับสน (neurotic) คือผู้ที่เป้าหมายอยู่ในจิตใต้สำนึกและไม่คำนึงถึงสภาพความเป็นจริง creative self จะทำหน้าที่บริหารบุคลิกภาพโดยติดต่อกับสิ่งแวดล้อม นอก ที่ความหมายของประสบการณ์ต่าง ๆ ทำให้บุคคลมีทัศนคติต่อสิ่งต่าง ๆ และกำหนดว่าจะมีความสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ อย่างไร แก่ไหน มีการวางเป้าหมายของชีวิต และเลือก style of life ที่เหมาะสมในการที่จะเอาชนะอุปสรรคและชวนชววยไปสู่สภาพที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขบวนการพัฒนาของบุคลิกภาพ

ความสำคัญของประสบการณ์ในวัยเด็ก

Adler เชื่อว่าทั้งพ่อและแม่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมหรือไม่ให้กำลังใจต่อการพัฒนาวิถีทางเฉพาะของลูก พ่อแม่ได้รับมอบหมายให้หล่อเลี้ยงการเพิ่มความคึกคักที่ถูกต้องของเด็กต่อการทำงาน มิตรภาพ และความรัก ทั้ง 3 อย่างนี้เป็นปัญหาเบื้องต้นของชีวิต ผู้ที่สมบูรณ์หรือกล้าหาญจะเผชิญกับสิ่งเหล่านี้ได้ดี

บทบาทของแม่มีความสำคัญเป็นพิเศษ เนื่องจากแม่เป็นบุคคลแรกที่คุ้นเคยกับเด็กเป็นผู้ที่นำมาซึ่งชีวิตสังคมของเด็ก ถ้าแม่รักเด็กก็จะสนใจสอนทักษะที่จำเป็นเพื่อสวัสดิภาพที่มั่นคงของเด็ก ถ้าแม่ไม่พอใจในบทบาทที่ได้รับ หรือแม่อาจหมกมุ่นกับการพิสูจน์ความสมบูรณ์แบบของตนเอง แม่อาจจะพยายามพิสูจน์ให้คนอื่น ๆ เห็นว่าลูกของตนฉลาดกว่าหน้าตาดีกว่า มีพัฒนาการต่าง ๆ เร็วกว่าเด็กทั่วไป เด็กที่มีแม่ประเภทนี้จะเปรียบเทียบกับ การบีบคั้นคังกล่าวและมีผลให้กลายเป็นคนที่มั่งร้ายและไม่มีความพอใจ

สำหรับพ่อ บทบาทแรกคือการพิสูจน์ว่าเขาเป็นผู้มีคุณค่าโดยการสร้างสวัสดิภาพให้กับภรรยา บุตร และสังคม นอกจากนี้เขาจะต้องให้ความเสมอภาคแก่ภรรยาและร่วมกันต่อสู้ปัญหาชีวิต ภรรยาก็จะต้องให้คุณค่าสามีเช่นกัน ถ้าภรรยากลัวบุตรไม่รักและอาศัยสามีเป็นผู้ลงโทษลูกเมื่อทำผิดแต่ผู้เดียว เธอก็มีได้ทำหน้าที่โดยสมบูรณ์และดำเนินชีวิตในทางที่ผิด เธอจะรู้สึกผิดในการพะนอลูกเพราะความอ่อนแอและเอาเปรียบสามี ลักษณะเช่นนี้จะเกิดกับสามีที่พะนอลูกทำนองเดียวกัน

เขาเชื่อต่อไปว่าเด็กแต่ละคนได้รับการเลี้ยงดูจากพ่อแม่ในลักษณะที่มีเอกลักษณ์ขึ้นอยู่กับลำดับการเกิดของเด็ก ลูกคนโตจะเป็นศูนย์กลางความสนใจในครอบครัวก่อนที่จะมีน้อง การเกิดของน้องทำให้เด็กอยู่ในฐานะลดความสำคัญลงและต้องแบ่งความรักความเอาใจใส่จากพ่อแม่กับคนอื่น ผลก็คือลูกคนโตจะรู้สึกไม่พอใจแม่ มุ่งร้ายกับน้อง ความรู้สึกเช่นนี้จะเกิดขึ้นถ้าพ่อแม่ไม่ได้เตรียมตัวเด็กอย่างเหมาะสมต่อการเข้ามาใหม่ของน้อง ถ้ามีการเตรียมตัวเด็กอย่างดี ลูกคนโตจะมีทัศนคติที่ดีต่อการคุ้มครองและสนับสนุนน้องเข้ามาแทนที่ เด็กจะแสดงบทบาทพ่อหรือแม่และรับผิดชอบสวัสดิภาพของน้อง

ตามความเห็นของ Adler ลูกคนโตเข้าใจความสำคัญของอำนาจที่สุดเนื่องจากเขาต้องรับสภาพการสูญเสียนี้ไปในการเกิดของน้อง เป็นผลให้กลายเป็นคนที่ต้องการคนคอยช่วยเหลือและต้องการพึ่งพาคนที่มีความอำนาจว่าตลอดเวลา และมักเป็นพวกหัวเก่าทางการเมือง ไม่ชอบการเปลี่ยนแปลง ลูกคนรองมักจะเห็นพี่เป็นคู่แข่ง ถ้าพี่คอยช่วยเหลือเด็กจะพัฒนาดีขึ้น ถ้าพี่รังเกียจและคอยรังแกเด็กจะเครียดและพัฒนาอาการสับสนและจะสร้างเป้าหมายที่ขัดกับความเป็นจริง และย่อมจะเกิดความล้มเหลวในที่สุด

ลูกคนสุดท้ายจะพัฒนาการแข่งขัน เรียกร้องความสนใจจากครอบครัว พ่อแม่มักจะพะเน้าพะนอและปลอ่ยจนเหลือ เป็นผลให้เป็นเด็กที่ต้องการการประคับประคองและช่วยเหลือจากผู้อื่นตลอดเวลา และต้องการจะเก่งในทุกอย่างที่ทำ เด็กเหล่านี้จะทุกข์ทรมานเนื่องจากต้องการเป็นเลิศสุดเหวี่ยงเพราะคนอื่น ๆ โทกว่าและมีประสบการณ์มากกว่า เด็กที่เป็นลูกคนเดียวไม่มีคู่แข่งจะเป็นศูนย์กลางของครอบครัว ถ้าเด็กเป็นที่ต้องการมักจะได้รับการพะเน้าจากพ่อแม่ แต่ถ้าเด็กไม่เป็นที่ต้องการ ถูกปฏิเสธเด็กจะประสบความยุ่งยากในการปรับตัวต่อ ๆ มา

ประสบการณ์ในวัยเด็กมีความสำคัญมาก เพราะจะทำให้เกิดการสร้าง style of life ในทางที่ถูกหรือผิดก็ได้ ประสบการณ์ที่มีผลให้คนเราสร้าง style of life ผิด ๆ จำแนกได้ดังนี้

1. เด็กมีปมด้อยทางร่างกาย แล้วล้มเหลวในการชดเชยปมด้อยนั้น
2. เด็กที่ถูกตามใจ เป็นเด็กเอาแต่ใจต้องการให้สังคมสนองความต้องการของตนเองทุกอย่าง ทำให้มีปัญหาในการปรับตัว

3. เด็กที่ถูกละทิ้ง ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นศัตรูกับสังคม การละทิ้งเด็กทำให้เด็ก
รู้สึกมีปมค้อยมาก และมีการชดเชยปมค้อยไม่เหมาะสมที่แสดงออกมาเป็นอาการผิดปกติได้

การพัฒนาบุคลิกภาพ Personality Development of the Neurotic)

ประสบการณ์ในครอบครัวและการตีความหมายประสบการณ์เหล่านั้น ก่อให้เกิด
style of life ซึ่งเปลี่ยนแปลงได้ยากมาก ดังที่ได้กล่าวถึงประสบการณ์ที่มีผลให้คนเรา
สร้าง style of life ผิด ๆ อันสืบเนื่องมาจากปัจจัยสำคัญ 3 ประการมาแล้ว Adler เชื่อ
ว่าการตามใจพระนอเด็กเป็นการทำลายเด็กอย่างยิ่ง ไม่ว่าจะป็นปรากฏการณ์ในลักษณะใดก็
ตาม คนผิดปกติคือผู้ที่รู้สึกว่าตนเองมีความต้อยอย่างรุนแรงและจะชดเชยความรู้สึกต้อยด้วย
การสร้างเป้าหมายที่ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง โดยบุคคลนั้น เชื่อว่าจะทำให้เขาเหนือกว่า
คนอื่น ๆ ได้ เขาจะกลายเป็นผู้ที่ประเมินค่าตนเองไม่ถูกต้อง อาจประเมินค่าตนเองต่ำ
กว่าความเป็นจริงหรือสูงเกินลยเกินความเป็นจริง บุคคลจะมีความเครียดและหัวนเกรง
ตลอดเวลา เขากลัวการตัดสินใจ การสอบ และการถูกหักล้างหรือทำให้พ่ายแพ้ และท้าย
ที่สุดเขาก็จะถูกเปิดหน้ากอกซึ่งหมายถึงปมค้อยถูกเปิดเผย คนผิดปกติจะแสดงออกไม่
สัมพันธ์กับ social interest ขาดความกล้าหาญ และป้องกันตนเองด้วยกลวิธีต่าง ๆ

ตัวอย่างบุคลิกภาพเช่นนี้ ได้แก่ เด็กหนุ่มคนหนึ่งเป็นลูกคนโตซึ่งได้รับการเอาใจ
ใส่จากพ่อแม่ พ่อแม่จะคอยบอกเสมอว่า เขาฉลาดที่สุดในบรรดา เด็กรุ่นราวคราวเดียวกัน
และเขาจะเติบโตเป็นผู้นำที่ยิ่งใหญ่ นอกจากนี้พ่อแม่ยังเพิกเฉยและบิดเบือนความล้มเหลว
ของเขาโดยนำเหตุผลมากลบบกลื่อนเสมอ ๆ เช่น การที่เขาไม่ได้คะแนนสูงสุด เป็นเพราะ
ครูไร้สมรรถภาพ แม้เขาจะรู้สึกมีปมค้อยเนื่องจากสภาพการณ์หลาย ๆ อย่าง เขาก็บอก
ตนเองเสมอว่าพ่อแม่ของเขาที่พูดถูกต้องถึงความสามารถและทักษะของเขา เพื่อเป็นการ
ป้องกันตนเองจากความเจ็บปวดที่จะต้องรับรู้ข้อจำกัดของตัวเอง บุคลิกภาพของเขาเริ่มต้น
จากวัยเด็ก และเขามีเป้าหมายที่จะเป็นคนพิเศษเช่นเดียวกับพระเจ้า เป้าหมายแบบ
นิยายทำให้เขาไม่ยอมรับข้อผิดพลาด เขาเชื่อว่าตนเองเหนือกว่าผู้อื่นและคาดหวังที่จะประ-
สบความสำเร็จในทุกด้าน

เมื่อเข้าเรียนมหาวิทยาลัย เขาชอบดเพื่อนผู้หญิง 2-3 ครั้ง และล้มเหลวทุกครั้ง
เขาคาดหวังให้หญิงสาวเหล่านั้นได้รู้ถึงความเหนือกว่าของเขา ความรอบรู้ของเขาและสนใจ

คำเชิญชวนของเขา เมื่อหญิงสาวเหล่านั้นปฏิเสธ เขากล่าวหาว่าคนเหล่านั้นฉลาดน้อยกว่าที่จะเข้าใจทัศนคติของเขา เรื่องเพศถูกมองว่าเป็นอาวุธที่แสดงถึงความยิ่งใหญ่กว่า ผู้หญิง ผู้หญิงจะต้องยอมรับผู้เป็นนายของตน เมื่อผู้หญิงปฏิเสธความต้องการของเขา เขาจึงประหลาดใจ ในที่สุดเขาเลิกสมัครงานกับผู้หญิง แล้วหันมาพิสูจน์ความเหนือกว่าของเขา ด้วยการเรียน เขาจำกัดกิจกรรมเฉพาะที่จะบันทึบความสำเร็จให้เขา เขาแข่งขันเพื่อคะแนนอย่างเต็มที่ เขาเปลี่ยนการสังคมทุกอย่างเป็นการแข่งขัน เช่น แข่งเงินไปเรียนกับเพื่อนเพื่อพิสูจน์ความเหนือกว่าของเขา เขาไม่ให้เพื่อนยิ้มสมุทเพราะกลัวเพื่อนจะได้คะแนนสูง ผู้สอนที่ไม่ยกย่องความสามารถของเขาจะถูกมองว่าไร้ความสามารถและควรไล่ออกจากมหาวิทยาลัย เมื่อสำเร็จการศึกษาเขาทำงานเป็นนักหนังสือพิมพ์ ความขัดแย้งกับเจ้านาย เพื่อนร่วมงาน ทำให้เขาหันเข้าหาการบำบัด การตรวจสอบวิถีชีวิตที่ผิดของเขาตั้งแต่เริ่มแรก ในที่สุดช่วยให้เขาเต็มใจที่จะแก้ไขข้อผิดพลาด เมื่อเขามองเห็นความขัดแย้งที่เขาได้รับและหนทางที่จะช่วยเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสม

การพัฒนาวิถีชีวิตในการดำรงชีวิต ((Personal Development of a Constructive Life Style)

บุคคลที่พัฒนา life style ปกติกคือผู้ที่ได้รับการเลี้ยงดูที่ดี และเหมาะสมจากพ่อแม่ Adler เชื่อว่าในสภาพการณ์เช่นนี้ บุคคลจะเรียนรู้ความสำคัญของความเสมอภาคและความร่วมมือระหว่างประชาชน บุคคลจะมี life style ที่มีจุดหมายในการบรรลุเป้าหมายที่สอดคล้องกับ social interest (สำนึกต่อสังคม) Adler มีทัศนะเฉพาะเป้าหมายเหล่านี้ เขาตีความตั้งแต่การยึดหลัก “ความซื่อสัตย์เป็นนโยบายที่ดีที่สุด” จนถึงการวางเป้าหมาย อาชีพ เช่น ผู้สอน แพทย์ ผู้จำหน่าย ช่างซ่อม Adler มีความเห็นว่าบุคคลจะทำหน้าที่ของเขาใช้ความสามารถของเขา เพื่อสวัสดิภาพของสังคม

Adler กล่าวว่า คนที่ปกติจะสามารถเปลี่ยนเป้าหมายแบบนิยายได้ ถ้าสิ่งแวดล้อมต้องการ เช่นยกเลิกความซื่อสัตย์เพื่อขโมยขนมปังให้ลูกที่กำลังจะอดตาย แต่หมายความว่าหลังจากที่หมดปัญญาก็แก้ไขด้วยวิธีอื่น ๆ แล้ว

เทคนิคในการประเมินบุคลิกภาพ

Adler เห็นว่าการเข้าใจบุคลิกภาพ จะต้องฟังสิ่งที่การวิเคราะห์ประสบการณ์ในวัยเด็กเช่นเดียวกับฟรอยด์ เขาใช้เทคนิคใหญ่ ๆ 3 ประการ เพื่อค้นหาประสบการณ์ที่สำคัญๆ

1) การซักถามคนไข้ให้ระลึกถึง และบรรยายเหตุการณ์ในอดีต เขานำมาเปรียบเทียบกับภาวะปัจจุบันของคนไข้เพื่อทำความเข้าใจเป้าหมายต่าง ๆ โดยเฉพาะจิตใต้สำนึกที่ชักนำพฤติกรรมของบุคคล

2) เขาวิเคราะห์ความฝันเพื่อทำความเข้าใจบุคลิกภาพโดยค้นหาเป้าหมายทาง—สร้างสรรค์และทำลาย คนที่ไม่กลัวการสอบ อาจฝันว่าเป็นเขาและสนุกสนาน ส่วนคนที่กลัวอาจฝันว่าตกเขา

3) ลำดับการเกิด เขานำความรู้ที่ได้จากวิธีการทั้ง 3 มาอธิบายบุคลิกภาพเพื่อช่วยหาทางแก้ไขวิถีชีวิตที่ไม่ถูกต้อง (mistaken life styles)
